

Képzők szerepe az onkológiában

Dr. Gődény Mária

Országos Onkológiai Intézet

Fontos alap információk az onkológiában

- **Tumor stádium** az egyik legfontosabb prognosztikai faktor, meghatározza a terápiát (operabilitás, radio-, chemotherapia tervezése)
- **Képalkotók szerepe jelentős a stádium meghatározásában**
  - TU kimutatásában, értékelésében,
  - A terápia utáni változások értékelésében,
  - Kezelés szövődményeinek kimutatásában
  - A betegség követésében, hogy a recidívát korán megtalálhassuk
- **Precíz értékelés szükséges**, mely csak akkor lehetséges, ha megfelelő technikai és személyi feltételekkel rendelkezünk, standard protokollokat alkalmazunk

Képkalkotók szerepe a daganatos beteg korszerű ellátásában

Részvétel az onkoterápiás algorithmusban

- TU Szűrés
- TU kimutatás
- Stádium meghat. – T, N, M
- Th.hatékonysága
- Th utáni státus rögzítése
  - maradék tu - heg differenciálás
- Követés
- Visszatérő tu, újabb stádium meghat.

Technikai elvárások:

- Korai dg.
- Precíz értékelés
- Tu pontos kiterjedése
- Tu méret, volumen meghatározás
- Szövet specifikus adatok gyűjtése

A képkalkotó fontos szerepet játszik a radioterápia tervezésében is

Képalkotó diagnosztikai módszerek

Anatómiai képalkotó módszerek - statikus és/v dinamikus információ

Hagyományos RTG – mammográfia, csont, mellkas, tápcsatorna

Angiográfia- (főleg terápiás célú)

Rétegeképalkotó digitális technikák

UH

CT - MDCT

MRI ≥ 1.5 T

Funkcionális – metabolikus képalkotói módszerek

Anyagcsere változás, sejt működés kimutatásán alapuló módszerek

Izotóp DG. – (csont metasztázis, pajzsmirigy góc) - SPECT/CT –

PET/CT

DW-MR, KA-MR, dynMR, szöv.spec. KA, MRSI, KA-UH

Funkcionális, molekuláris, metabolikus képalkotó módszerek, **BIOMARKEREK** az onkológiában

ÚJ mérés módok, qualitativ, semiquantitativ, quantitativ

(részben már a rutin része, másrészt klinikai validálás alatt)

Molekuláris / funkcionális adatok

KA-UH : erezettség, eltérő perfusio

DW-MRI : víz diffúzió gátlás - sejt sűrűség, sejtintegritás alapján

KA-DynMRI : erezettség, permeabilitás alapján
semiquantitativ *(idő-halmozás görbe)*

Szövetspecifikus MR KA-ok : hepatocyta-, RES specifikus

MRSI : biokémiai status, molekuláris termékek vizsgálata

SPECT-CT, PET-CT : metabolikus folyamatok vizsgálata

Hagyományos röntgen alkalmazása az onkológiai képalkotó diagnosztikában

Mellkas -
Csont -
Tápcsatorna -
Emlő vizsgálatára

Elérhető

Olcsó

Digitális !

Tomosynthesis –
Digitális, megújult, réteg technika,
tüdő, emlő

*FŐ kérdés:
daganatoknál mennyire elégséges ?*

csont

emlő

RTG.

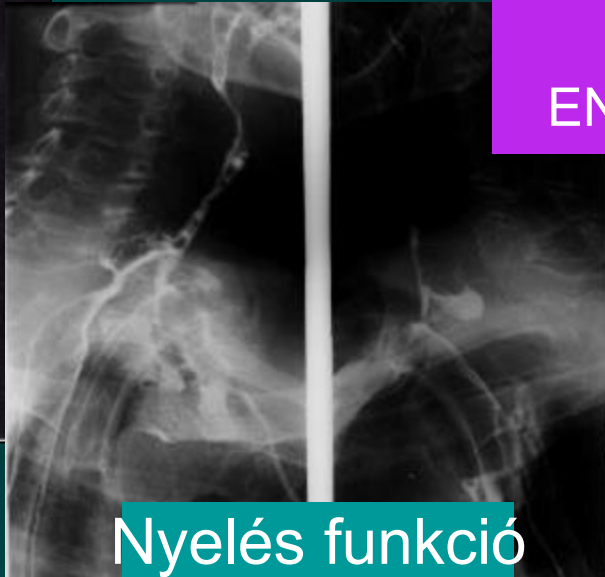
*Kérdés:
mikor elégséges ?*

Tápcsatorna
ENDOSZKÓPIA !

tüdő

Has
ileus

Nyelés funkció

UH

kiváló lágyrész felbontó képesség

ELŐNYÖK

Könnyen elérhető, olcsó
Káros hatása nincs
Jól tolerálható
Real-time információ

Alkalmazásai

Lágyrész
Felületes lágyrész
Emlő
Nyirokrégiók
Parenchymás szervek
Tápcsatorna
Erek
Biopszia vezérlése

Formái

Külső – nyak, has, emlő,
nyirokrégiók

Belső – 2D, 3D, „B” mód,
CD, PD

Endocavitális,

Endorectalis

Endoscopos

Endoesophagealis

Endogastricus

Laparoscopos

UH -KA

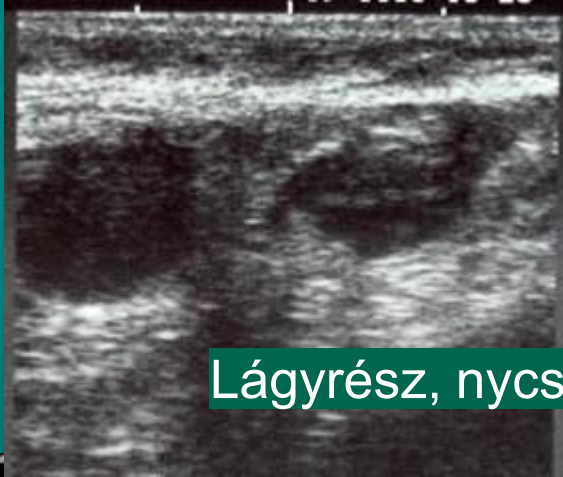

HCC
arterias, porto-venas, parenchymas
fázisok

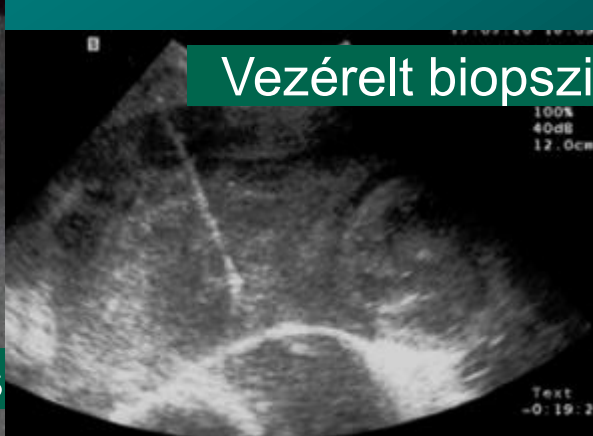
HÁTRÁNY:

nem ad átfogó képet, vannak rejtett régiói, szubjektív
nem jól standardizálható!

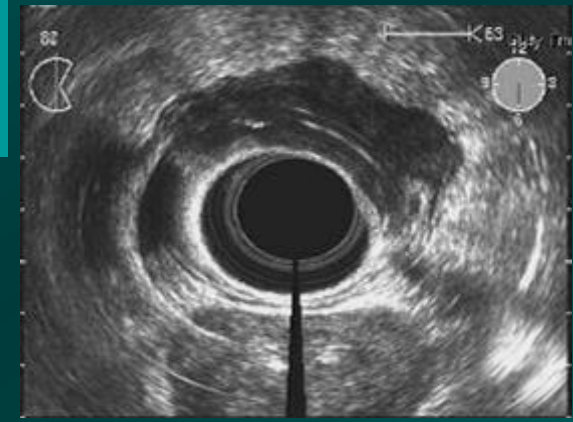
Lágyrész, nycs

Vezérelt biopszia

UH

Endocavitális - Végbél

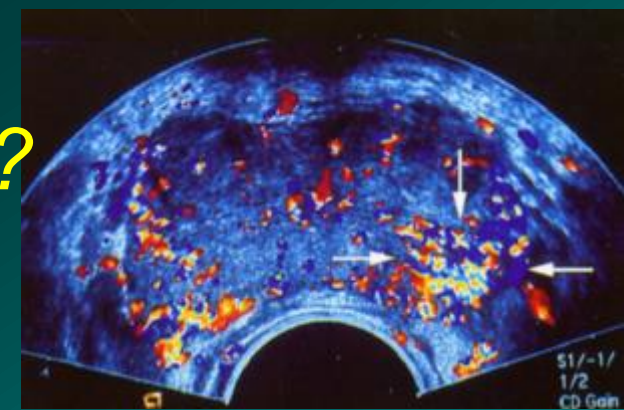

Máj

*Kérdés:
mennyire elégséges?*

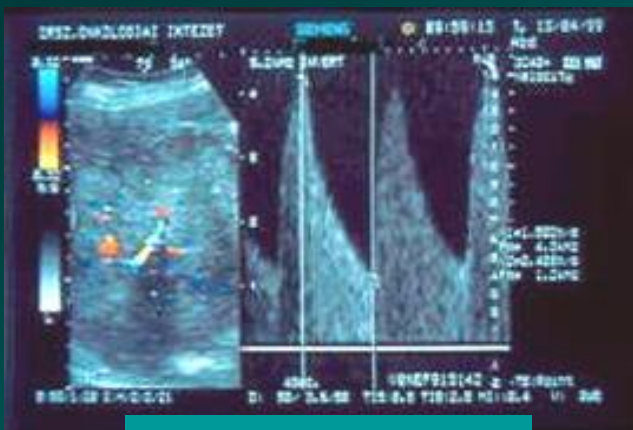
PDUH

Prosztata CDUH

Vese, MV

Erek

HÁTRÁNY:
nem ad átfogó képet
szubjektív

Multi-Detektoros-CT (MDCT) előnyei az onkológiai képalkotó diagnosztikában

Gyors szkennelés - **Teljes test** információ - **Standard** vizsgálat

Optimális vascularis fázis választható

Dinamikus – perfúziós információ

Bármely síkban kedvező rekonstrukciók

Jó minőségű **multiplanaris és 3-D** képek

- ▶ **CTA, virtuális endoscopy**
- ▶ **Jobban, többet, kisebbet látunk**
- ▶ **Pontosabb szerkezeti elemzés lehetősége**
- ▶ **Pontosabb térfogatmérés**

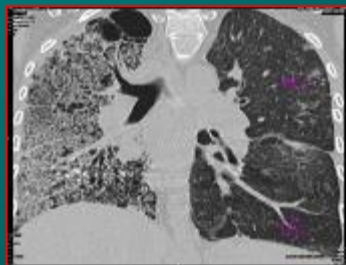
Hátrány:
Sugár
terhelés

Koponya, arckoponya, bázis
Coronális, KA- CT

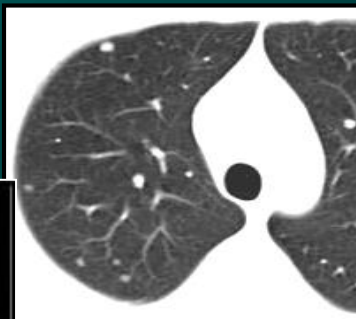
CT – gyors, széles információ standard módszer!

Bázis / nyak

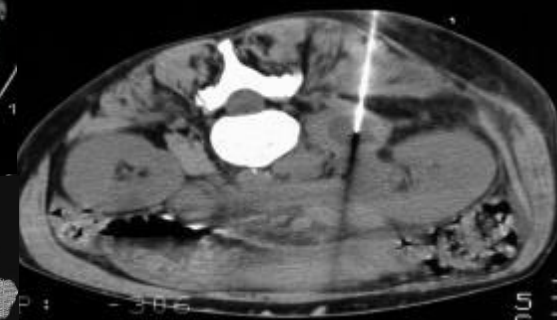

Tüdő

máj

Vezérelt biopszia
RP terime
(beteg hason fekszik)

medence

Vezérelt drainage

Whole body

Csont /
gerinc

mediastinum

MD-CT

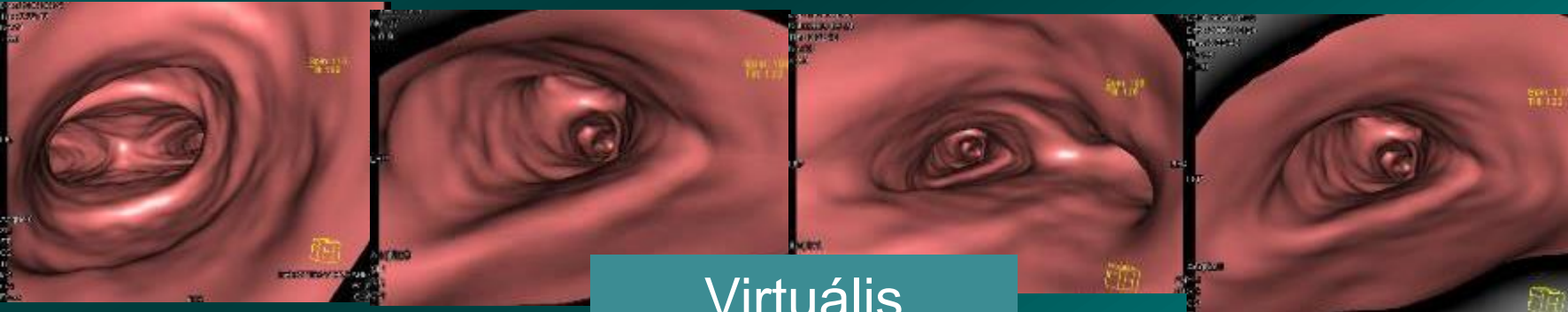
Volumetrikus
adatgyűjtés

2D-, 3D-
REC

Virtuális
endoscopia

MRI ($\geq 1.5T$) előnyei

Komplex információ a tumorról & a tumor terjedésről
Magas térbeli & magas contrast felbontás

Ionizáló
sugárzás
nélkül

Legjobb lágyrész felbontás: intracranial-, perineural terjedés, gerinc, fej-nyak, pelvis, abdomen, emlő, végtagok

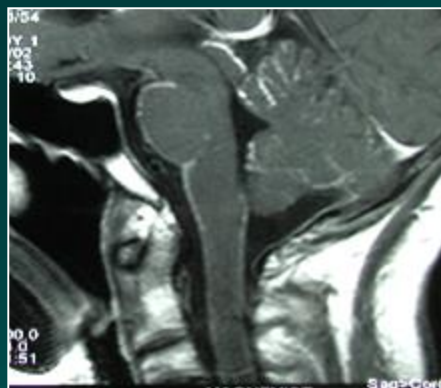
Szövet specifikus információ: zsír, melanin, vér, etc. Extracellularis-, hepatocytá-, RES-specific kontrasztanyagok

Functionális információ: dynamic contrast enhanced MRI (DCE-MRI), diffusion-weighted MRI (DW-MRI), MR-spectroscopy (MRSI)

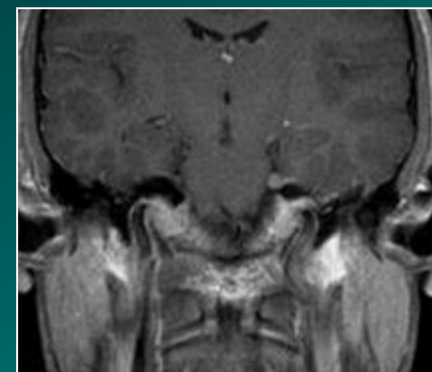
Áramlás ábrázolás

MR angiography

FIGYELEM!
Fémek a
szervezetben

Lepto-meningealis met.
KA-T1-w, sagittalis sík

Perineural (N.V.) Tu terjedés
KA-T1-w, coronalis sík

MRI „gold standard“

probléma megoldó

multiparametrikus, önmagában „multimodális”

CT-nél JOBB

Agy – tu térfogat-, lokalizáció-, funkció meghatározásában

- **H&N stádium** (tu terjedés, perineuralis, Igl)
- **Has** (gyors szekvenciákkal) - **MÁJ**, pancreas, vese, mvese, tápcsatorna

Kismencedence –

Prosztata –

Nőgyógyászati tu –

Végbél –

Csont (-velő) – metasztázis

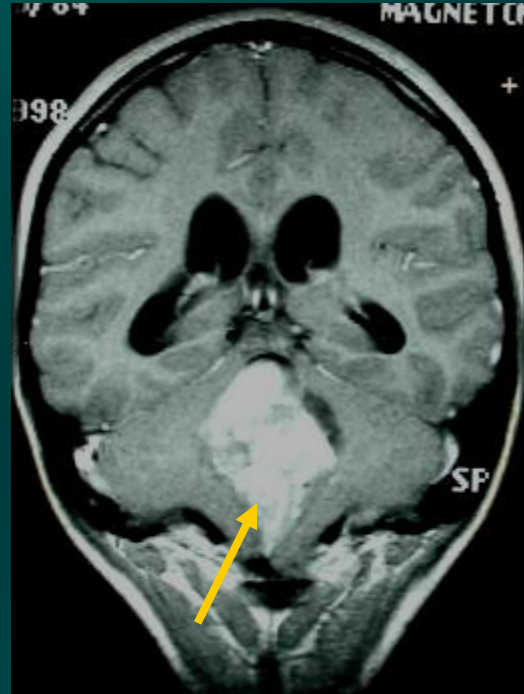
Lágyrész tumorok

MR ACC: >80 - >90%

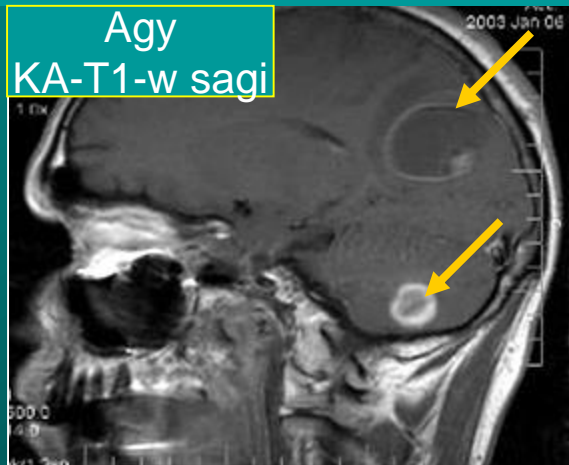
MEULLOBLASTOMA a IV. agykamrában

KA-T1-w kép

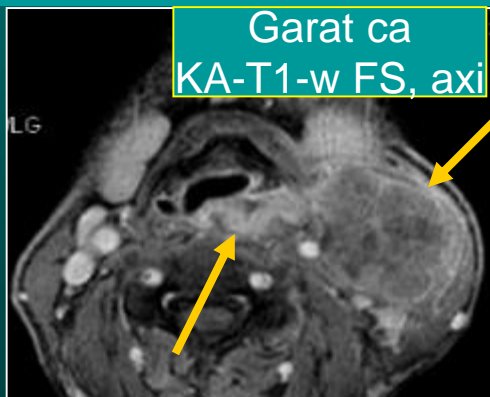
intracraniális viszonyok legjobb ábrázolása

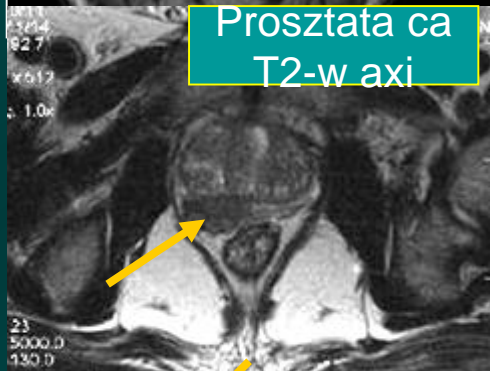
MR- oncoradiodiagnosztika alap módszere

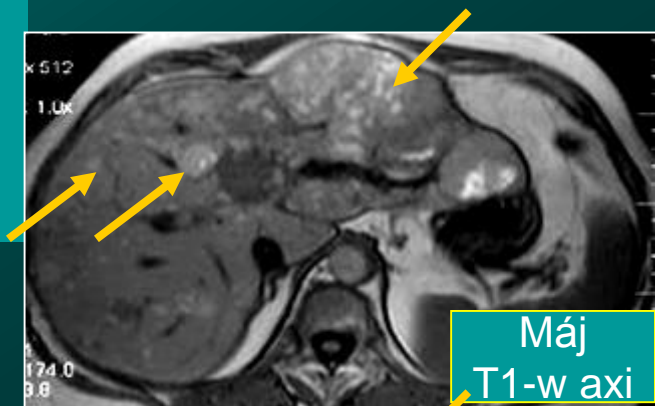
Agy
KA-T1-w sagi

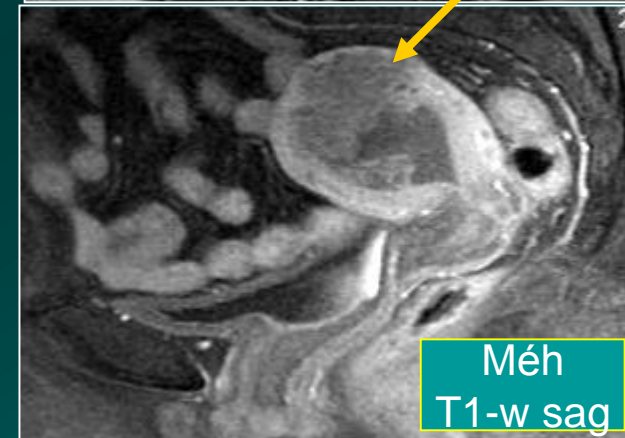
Garat ca
KA-T1-w FS, axi

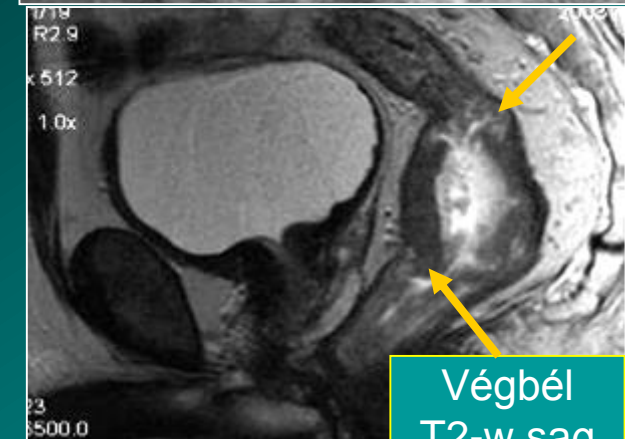
Prosztata ca
T2-w axi

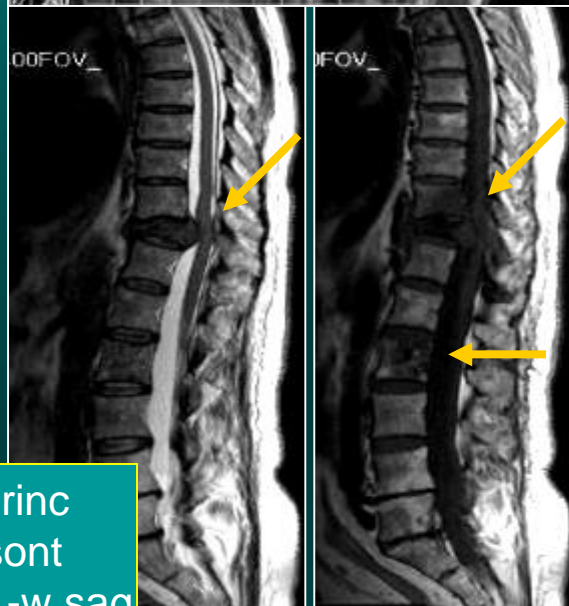
Máj
T1-w axi

Méh
T1-w sag

Végbél
T2-w sag

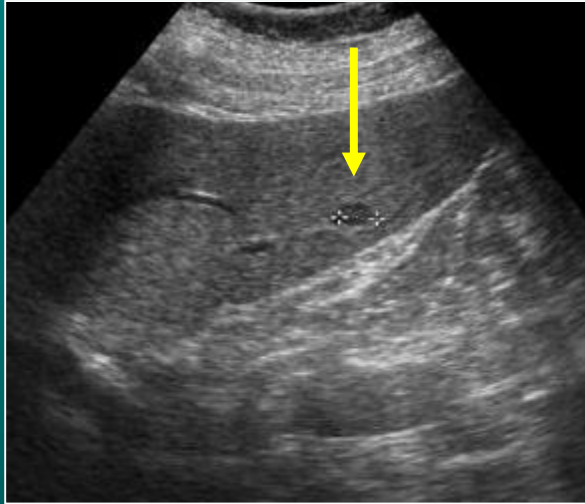
Gerinc
Csont
T2-,T1-w sag

MR-mammográfia
KA-T1-w axi

SZÖVETI ANALÍZIS

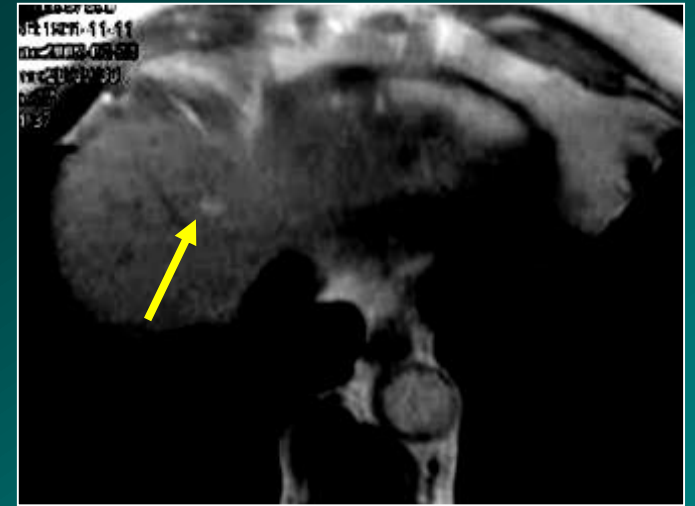
UH:

Nem specifikus góc

Kettős tumor

Colon tu / ocularis melanoma áttét?

MRI: Melanint tartalmazó áttétek

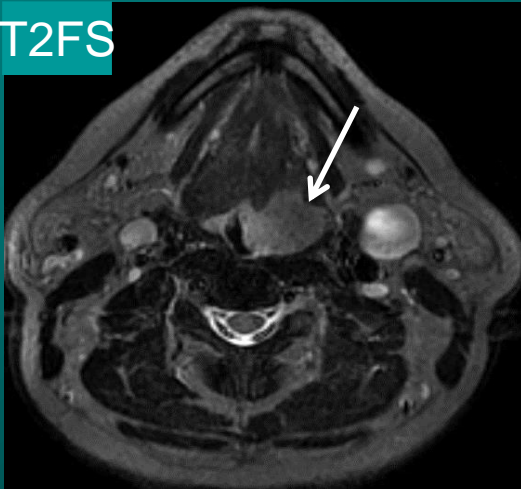

T1-w axi, magas jelintenzitású gócok,
melanin tartalomra utal

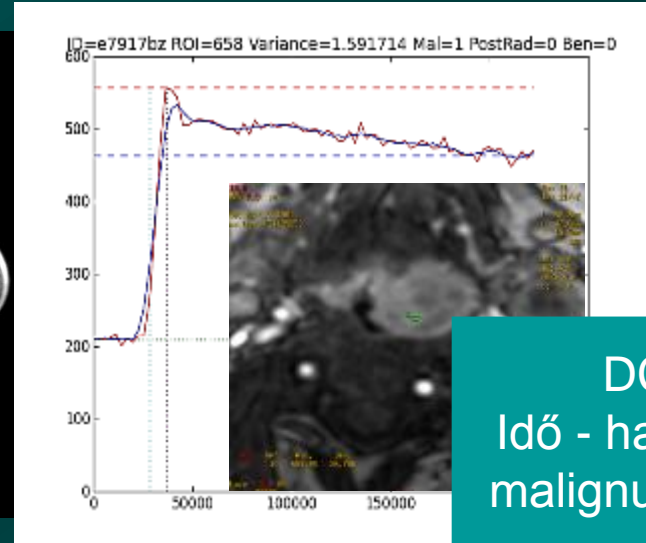
Multiparametrikus MRI (MP-MRI)

(native T1-, T2-w, CE-T1FS, DW-, DCE-MRI)

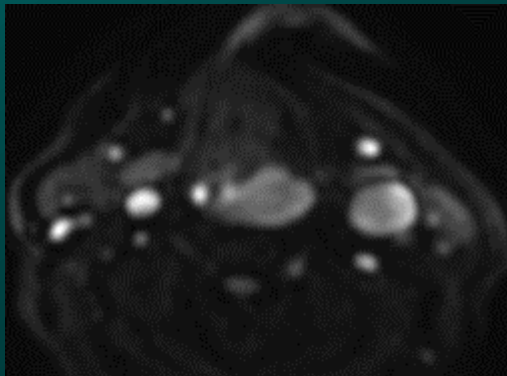
T2FS

CET1FS

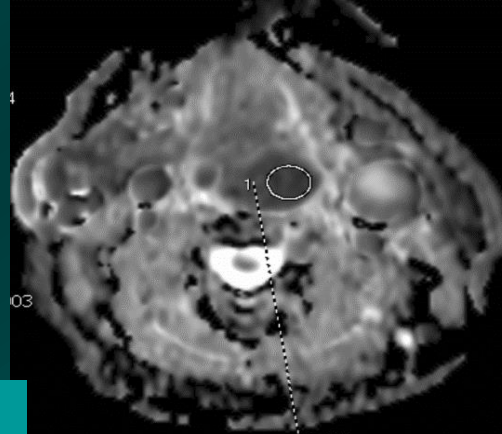

DCE
Idő - halmozás
malignus görbe

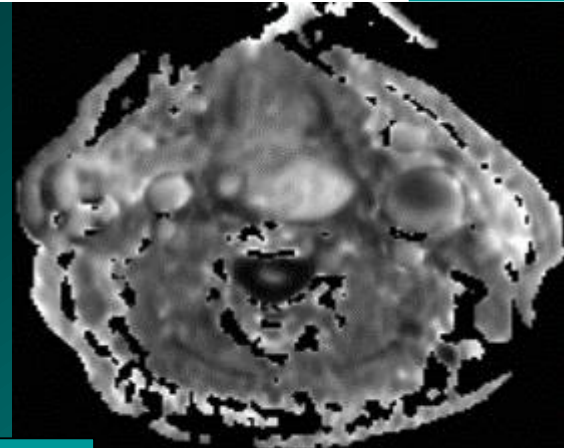

DW-MRI

b-value: 1000 s/mm²

TADC: $0.743 \times 10^{-3} \text{ mm}^2/\text{sec}$

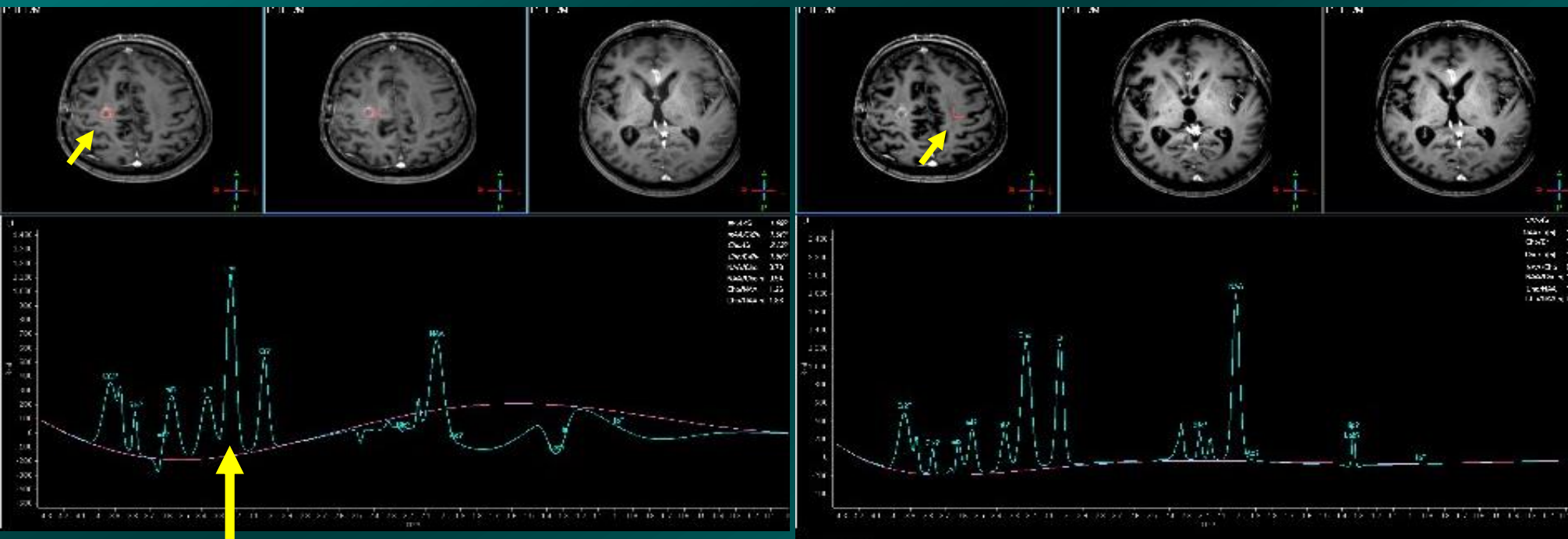

MR spectroscopia (MRSI) – glioblastoma multiforme recidiv tu- biokémiai státus-, molekuláris termékek vizsgálata

Műtét és kemo-irrad. után

Kóros oldal (R)

Ép ellen oldal (L)

Cholin Pick TU-nál

NAA ↓

Cho

NAA

Whole body MRI

csont metasztázisra

érzékeny és fajlagos

Bal: T1-w sequentia

Jobb: STIR sequentia

PET/CT

PET/CT-vel a molekuláris folyamatok láthatósága növekszik

Teljes test információt nyújt

PET: anyagcsere aktivitás jelzése, leggyakrabban cukor anyagcsere jelzésére alkalmazzák (FDG-PET/CT)

CT: anatómiai háttér, + szerkezeti analízis

Növelik egymás statisztikai értékét –
érzékenységét (Sv), fajlagosságát (Sp), pontosságát (Acc)

PET/CT általános indikációi

Távoli szórás klinikai gyanúja

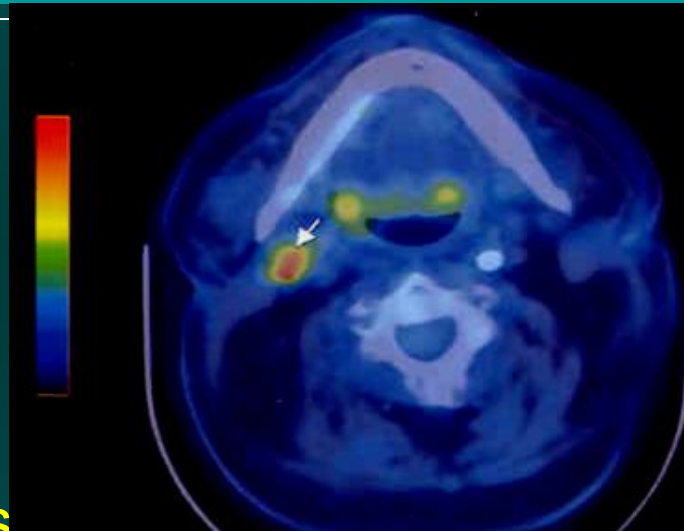
Terápia hatékonyságának kiértékelése –

Residuális tu ?

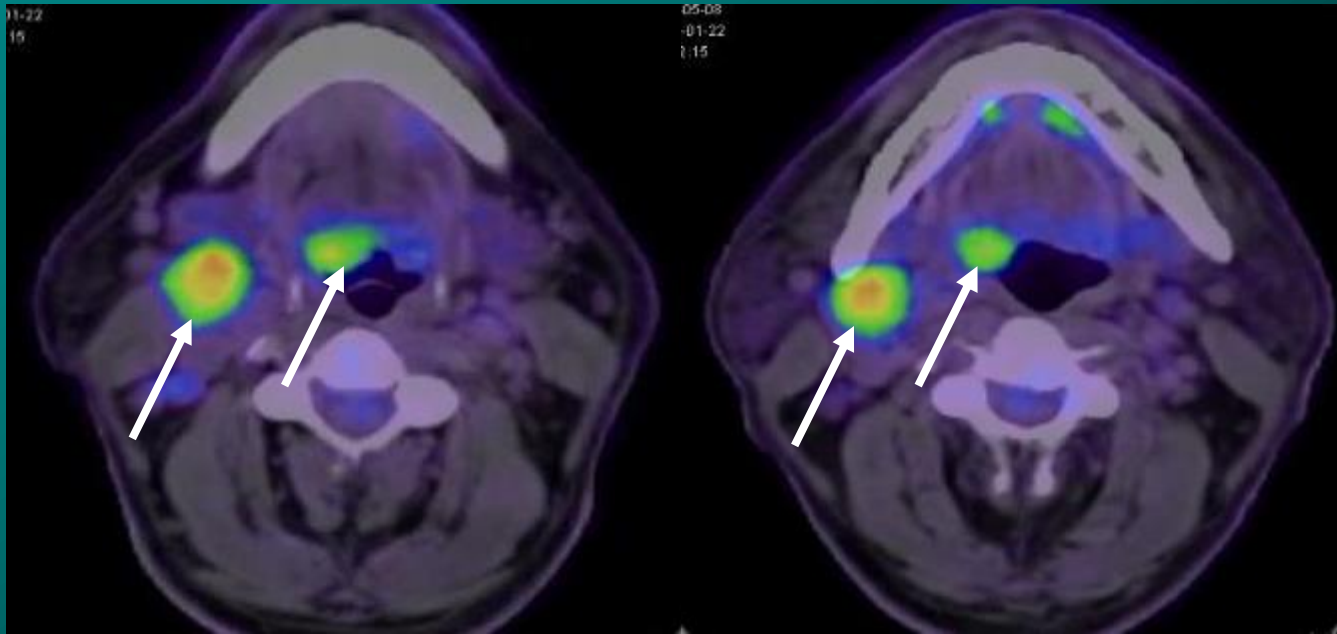
Recidíva gyanúja

Recidív daganatnál újabb stádium felmérés

Ismeretlen primer tumor keresése – pl. nyaki nyacs met.-
nál ~30-40%-ban kimutatja a primér TU-t.

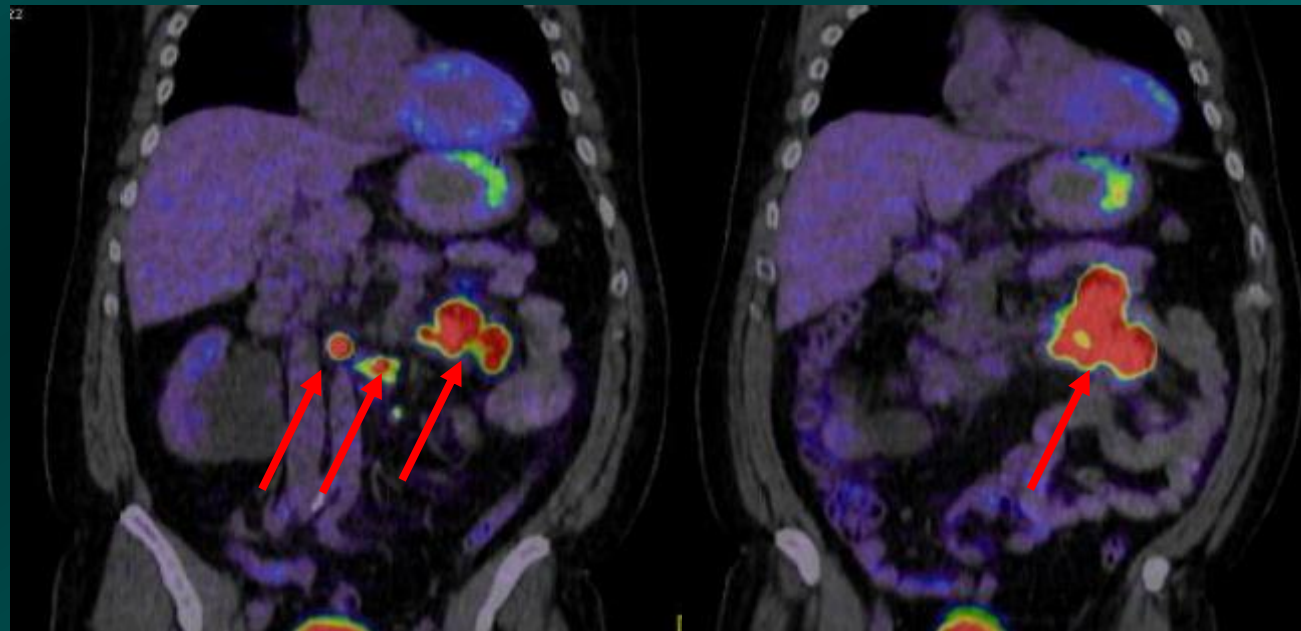
Fals NEGATÍV,
Fals POZITÍV eredménnyel,
Sugárterheléssel,
Magas költséggel számolni kell

FDG-PET/CT

Kettős tumor

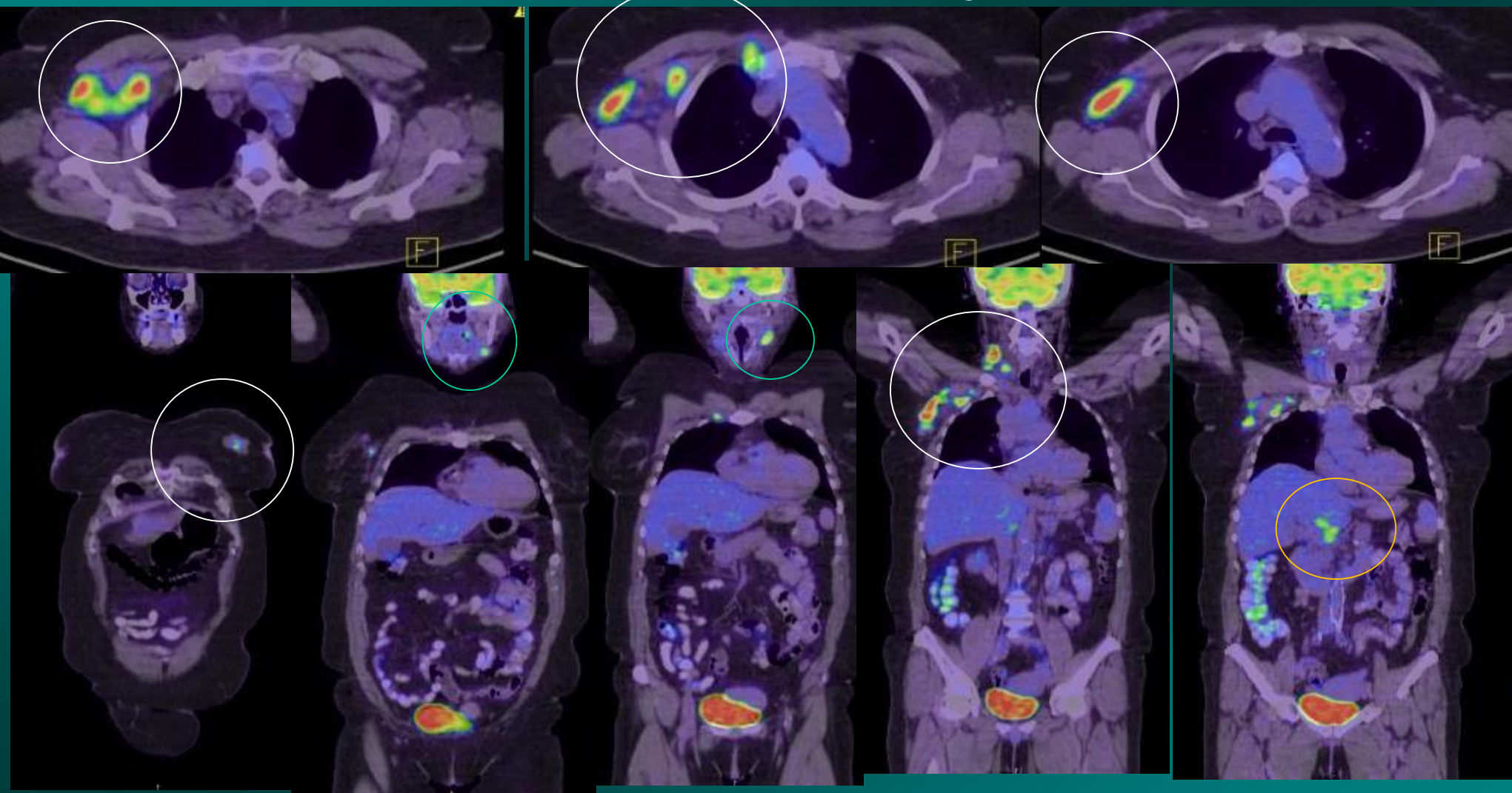
1. Nyelvgyök ca + nycs met
2. Belek között lymphoma

FDG-PET/CT – whole body információ

három primér tumor

(mesopharynx-, emlő-, cholangio ca)

Izotóp Csont-szken

Tc-99m diphosphonate,

**Nagyon érzékeny,
De NEM fajlagos**

alapja: osteoblast aktivitás

**RTG
NEM érzékeny,
de fajlagos**

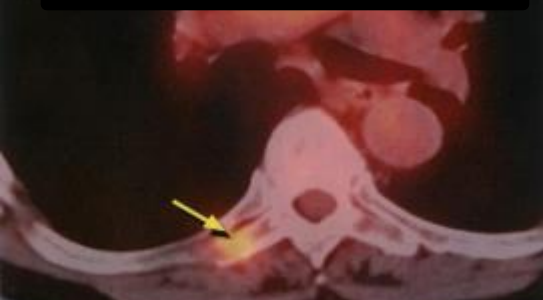
**CT
KP érzékeny,
fajlagos**

**CSONT
MET.**

**MR
érzékeny,
fajlagos**

**PET/CT
érzékeny, fajlagos**

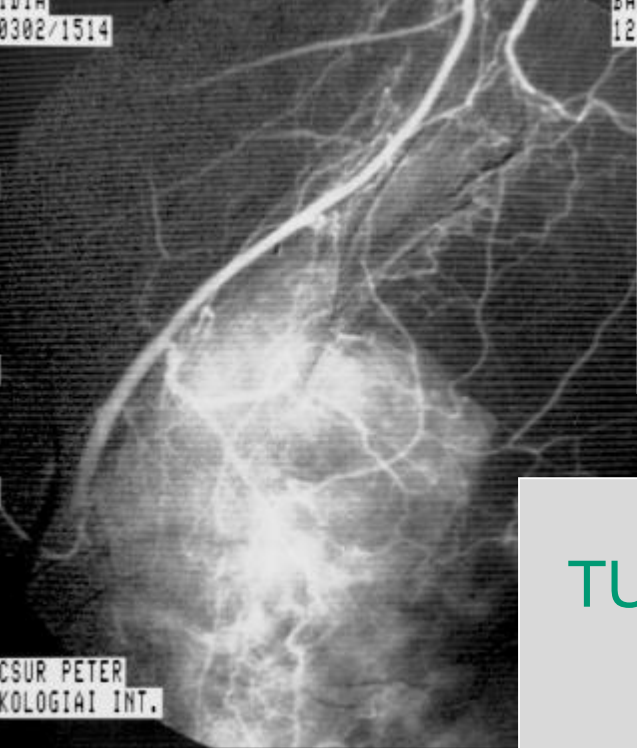
Intervenciós radiológia az onkológiában

DIAGNOSZTIKA

- ◆ DSA (digitális subtrakciós angiográfia) onkológiai DG. indikációja beszűkült
- ◆ Vezérelt biopszia – sejtek, szövethenger vétele
  - Átvilágítás alatt
  - UH-
  - CT-
  - MR-
  - mammográfia vezérléssel

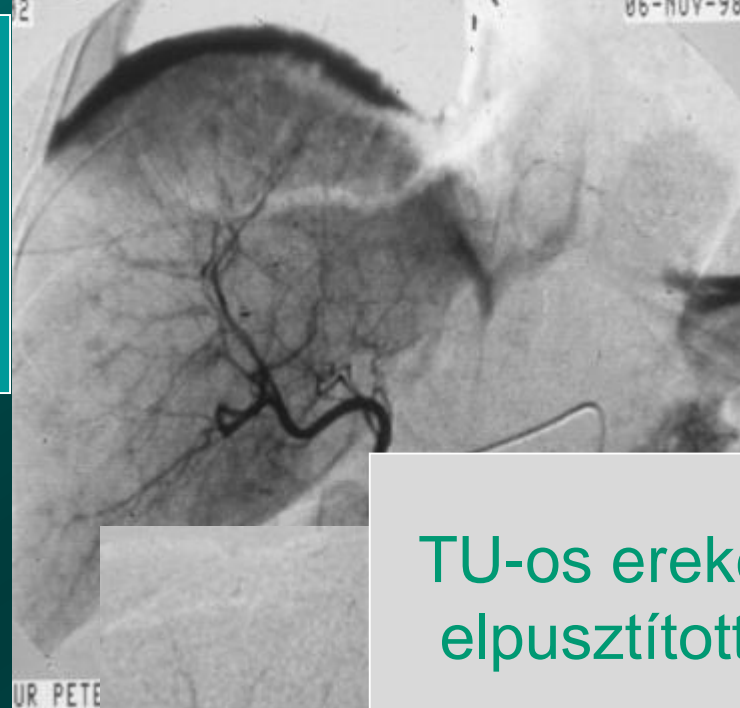
TERÁPIA

- ❖ Stentelés (szűkület tágítása)
- ❖ Embolizálás ((TU erek elzárása)
- ❖ Chemoperfúzió -
- ❖ Chemo-embolizálás
  - ❖ (célzott gyógyszeres kezelések)
- ❖ Lágyszövetek ablációja - RFA
- ❖ Drenázs biztosítása – pl. tályognál

DSA
DG - TH

TU-os ereket
elzárta

TU-os ereket
elpusztította

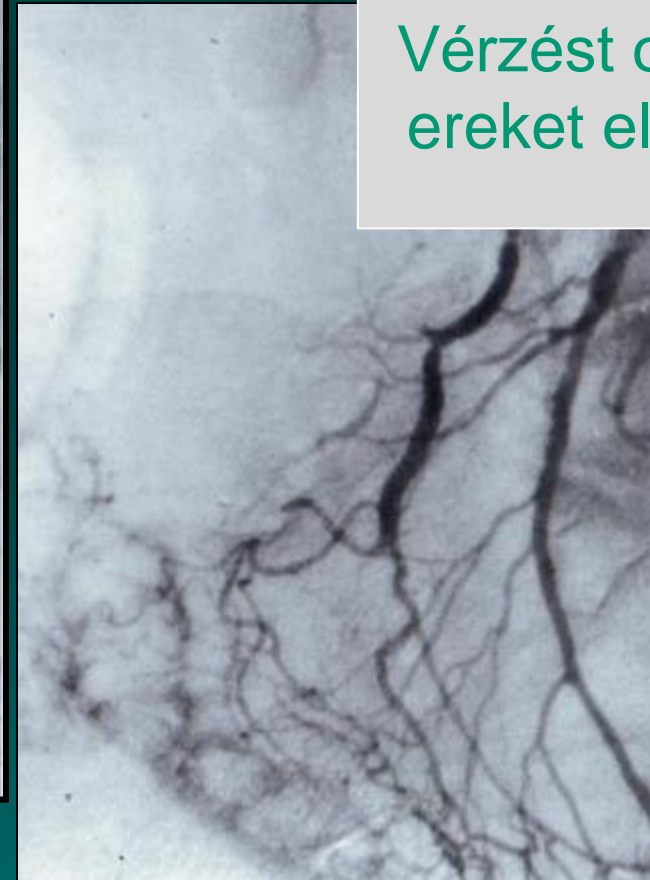
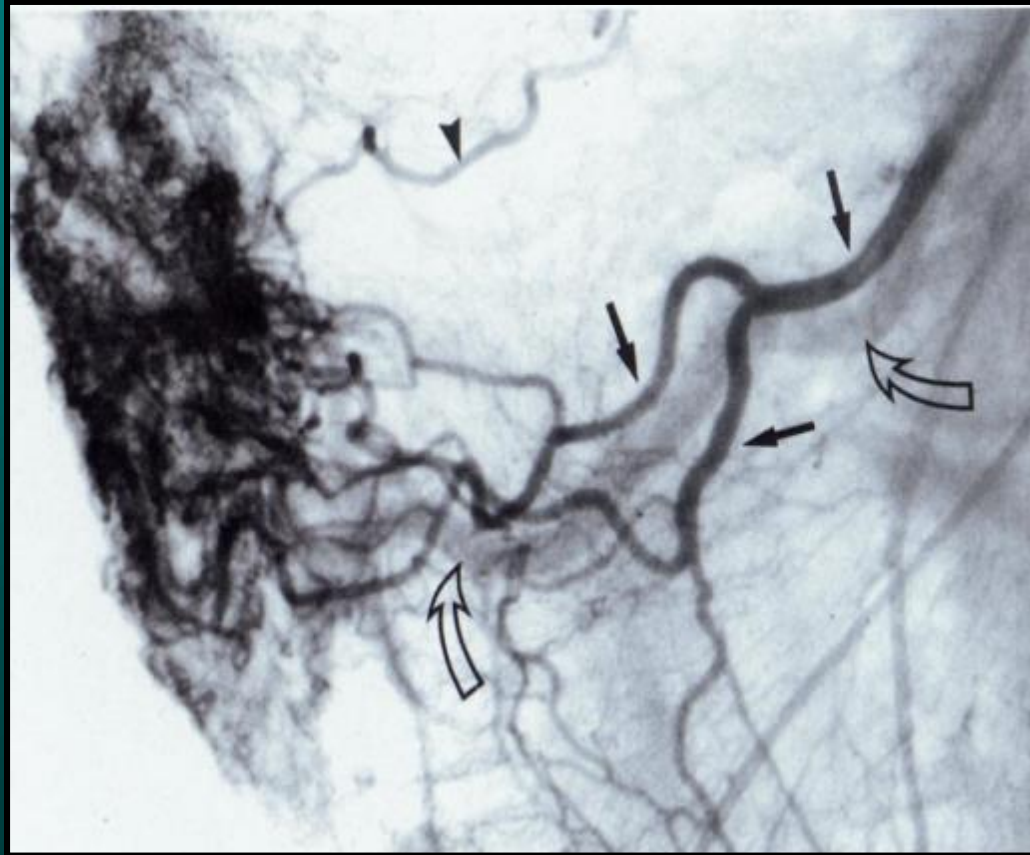

chemoembolisálás

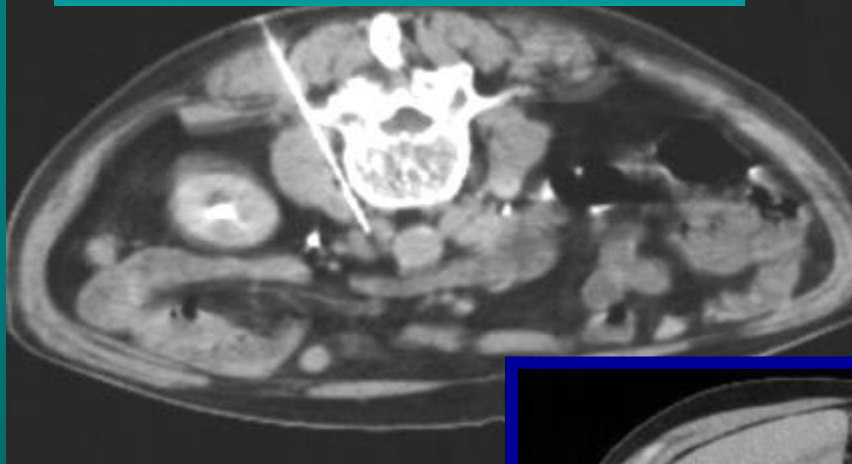
chemoperfusio

Embolizálás - Coecum AV malformationál fellépő vérzés miatt

Vérzést okozó
ereket elzárta

CT– vezérelt biopszia

UH, CT– vezérelt,
biopszia, drainage

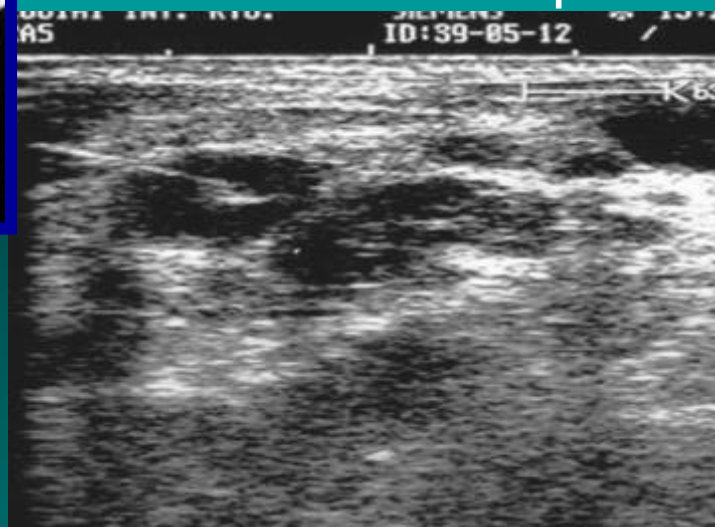
UH – vezérelt biopszia

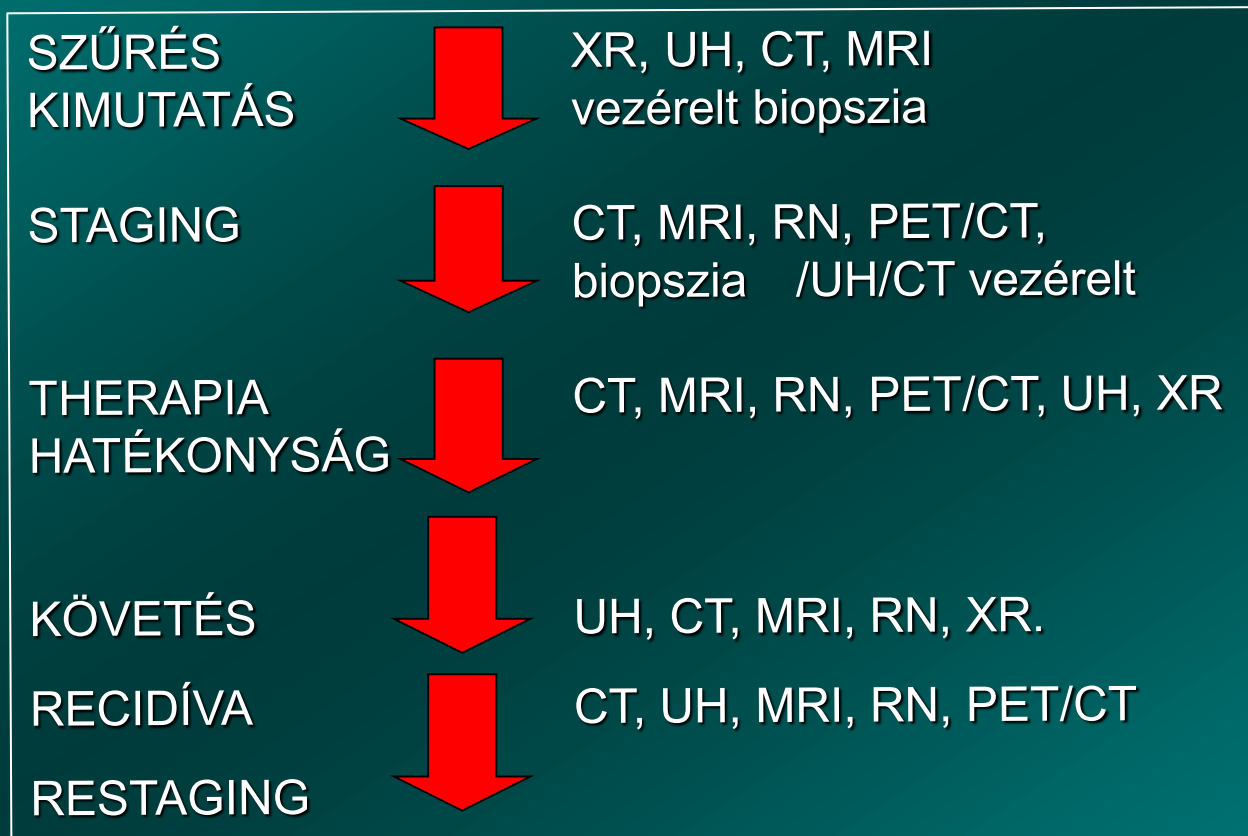
CT– vezérelt máj
tályog drainage

CT– vezérelt biopszia

Diagnosztikus onkológiai algoritmus

Szervezett SZŰRÉS feltételei

Legyen lehetőség

- ◆ Korai kimutatásra – preklinikai fázisban
- ◆ **Megtalálni a daganatra magas rizikójú, tünetmentes egyéneket**
- ◆ Mortalitás csökkenésre a daganat csoportban

(pl. korai diagnózissal és megfelelő terápiával az emlőrákok 90% -a meggyógyul)

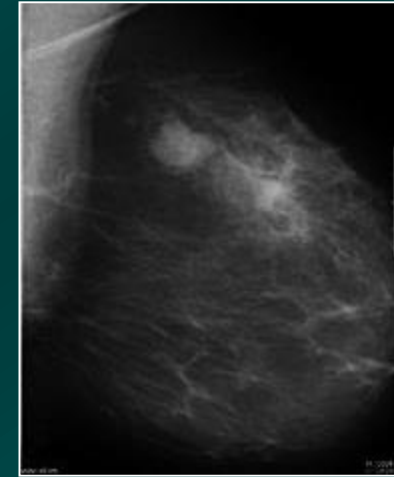
RTG - MAMMOGRÁFIA

emlőszűrés ALAP módszere

ÉRZÉKENYSÉGE

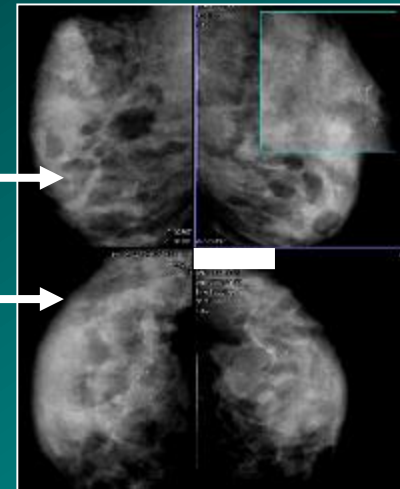
Irodalmi átlag: 85%

Zsíros emlőben: 99%

**Amennyiben az emlő denzitása növekszik,
a vizsgálat érzékenysége csökken**

kiegészítés: UH-, MR-mammogr.

EMLŐ RÁKNÁL

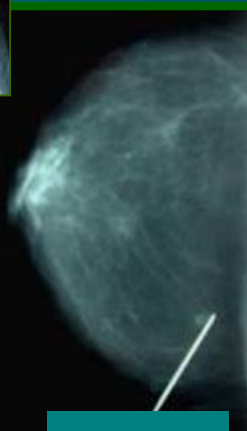
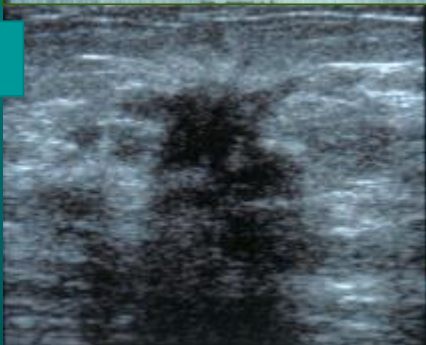
stádium meghatározó képalkotói módszerek

- ❖ **Mammográfia** (Analog / Digital)
  - ❖ Tomosynthesis – új módszer
  - ❖ CAD (Computer Assisted Diagnosis)
- ❖ **UH**
- ❖ **Vezérelt Biopszia** : finom tű aspirációs biopszia (FNAB), core (szövetengerg)-, vacuum biopszia
  - ❖ UH-val
  - ❖ Mammográfiával, sztereotaxiás módszerrel
- ❖ **Multiparametrikus MRI** (anatómiai és funkcionális mérések)
- ❖ **PET-CT-** TU szóródás vizsgálata
- ❖ **NEM** tapintható Tu lokalizálása (izotópos jelölés, sentinel Nyacs)
- ❖ Specimen mammográfia

Rtg-mgr

UH

jelölés

EMLŐRÁK

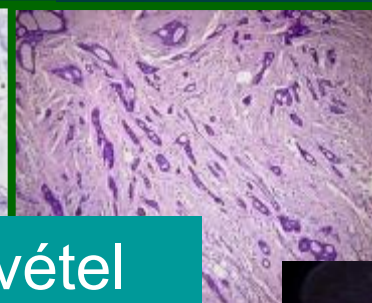
Multimodális, multidiscplináris

Mammographia + UH + biopszia

Érzékenység (Sv):85%,

Fajlagosság (Sp):92-95%

MR mammographia: Sv 95%, Sp 67%

Mintavétel

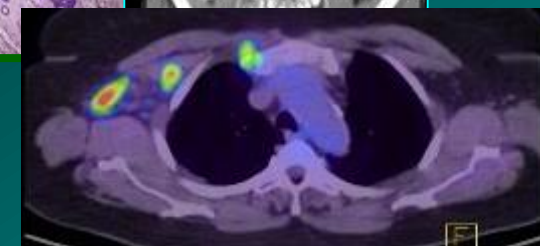
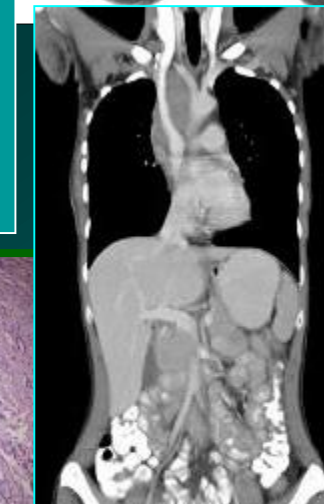
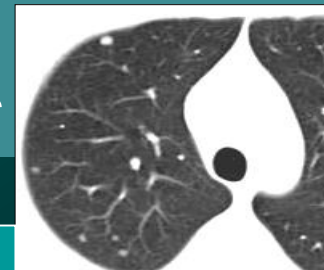
Örszem Nycs

Lymphoscintigraphy /

Blue dye

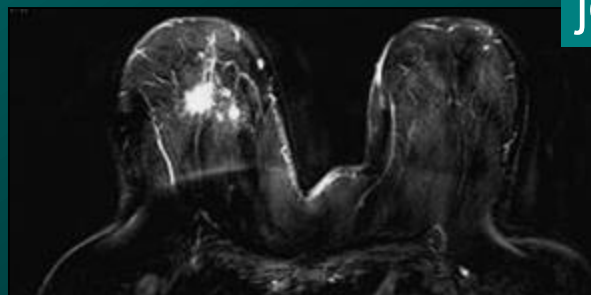
+ hisztológia

Pontosság (Acc): >90%

CT, PET/CT
staging

MR-mgr

T/N/M: mammographia / UH / MR /+sentinel N+CT/PET/CT

Tüdőrák

Vezető halálok a malignus daganatok között

1.3 millió halál / év a világban

U.S. >/60,000 halál – 2010

Kb. 70%-ban a tünetek jelentkezésekor már
gyógyíthatatlan, metasztatikus és lokálisan
előrehaladott

14% az átlag 5 éves túlélés

Theresa C. McLoud, MD
Massachusetts General Hospital, Harvard Medical
School

Tüdőrák szűrés

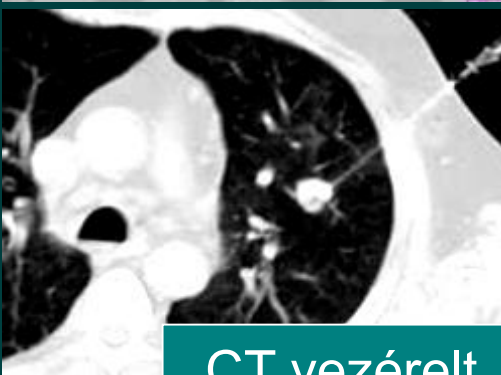
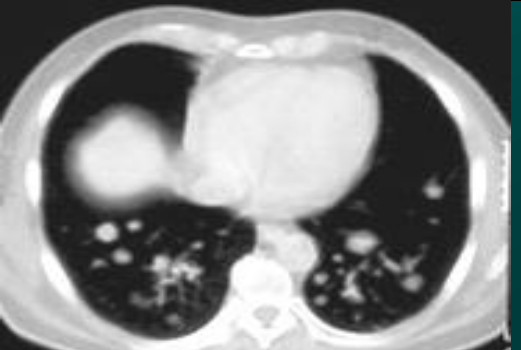
- ❖ **CT érzékenysége magas az apró tödőgócok kimutatására**
- ❖ CT több gócot talál, mint a hagyományos mellkas felvétel
- ❖ **CT szűréssel a tüdőrák mortalitása csökkenthető**
- ❖ NSCLC Stage IA > 65% túlélés (*nem kis sejtes tüdő rák*)
- ❖ góc < 1 cm Stage IA > 80% túlélés *(Henschke study)*
- ❖ **Low dose CT (minus 20-25% sugár dózis)**
- ❖ Évente follow up, követni a növekedést
  - ❖ CAD (computer assistant diagnostic)
  - ❖ Volumetrikus analízis
- ❖ **Kockázat:** jelenleg nincs meghatározott kockázati küszöb a CT-vel végzett tüdőszűrésben.
- ❖ **High risk csoport:** dohányosok >1 csomag / nap dohányzás,
- ❖ > 55 év *(Dr. Lecia V. Sequist, Massachusetts General Hospital, Boston)*
- ❖

TÜDŐ RÁK

klinikai vizsgálat, bronchoscope

CT alapvizsgálat

- Stádiumot meghatározó pontossága: 90%

CT vezérelt
biopszia

RTG –
felfedezi

MR

Kiegészítő
vizsgálat

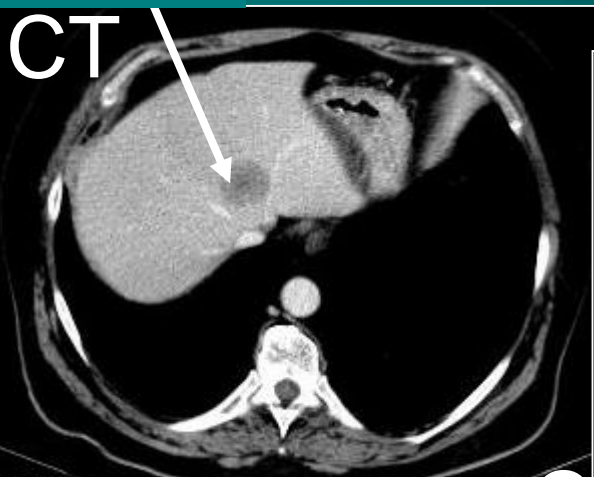
PET/CT

NYCS
MV-Áttét

Tüdőrák áttétek (CT / MRI / PET/CT)

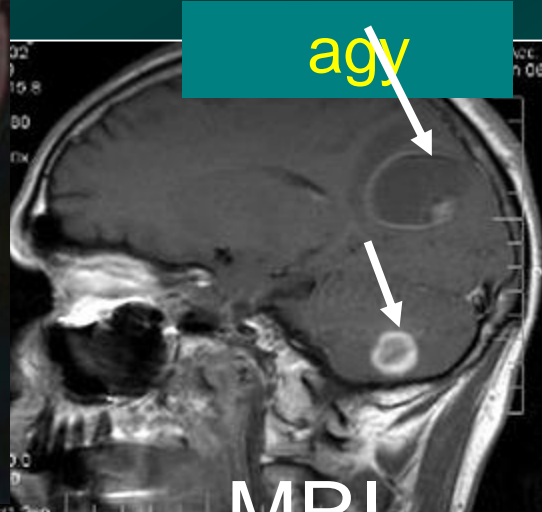
máj

CT

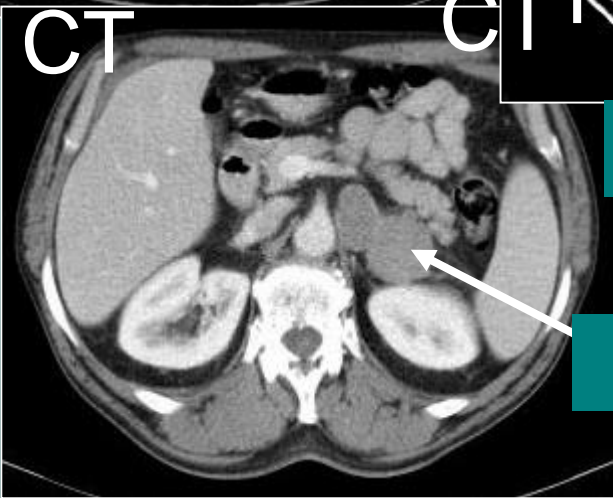
PET/CT

agy

MRI

CT

MV

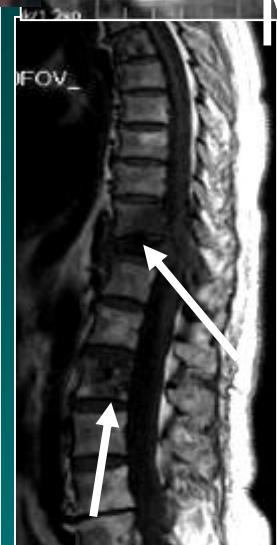
CT

agy

CT

csont - gerinc

Képalkotó módszerek FEJ-NYAKI daganatoknál

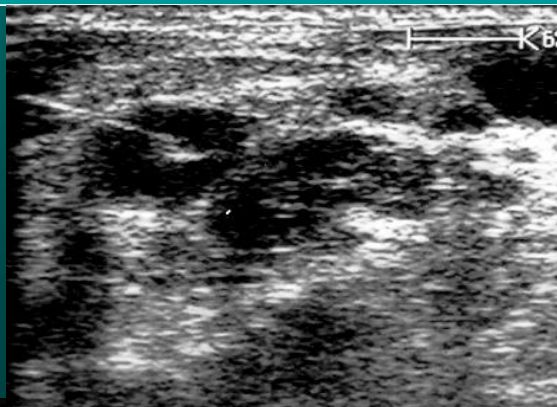
- ❖ **UH** – tapintható nyaki terime szerkezetének vizsgálata
  - ❖ solid / cystic ? Nyacs, PM, Nagy nyálmirigyek, Nyaki erek,
  - ❖ Vezérelt biopszia eszköze !
- ❖ **CT**- arckoponya, nyaki régió értékelése, a koponya bázistól a trachea bifurkációig
- ❖ **MP-MRI (multiparametrikus MRI)**- arckoponya, nyaki régió értékelése, a koponya bázistól a trachea bifurkációig **legtöbb információt nyújtja**
- ❖ **PET/CT** – teljes test információ – távoli Tu szóródás-, terápia hatékonyság vizsgálatára, recidíva kimutatására

CT

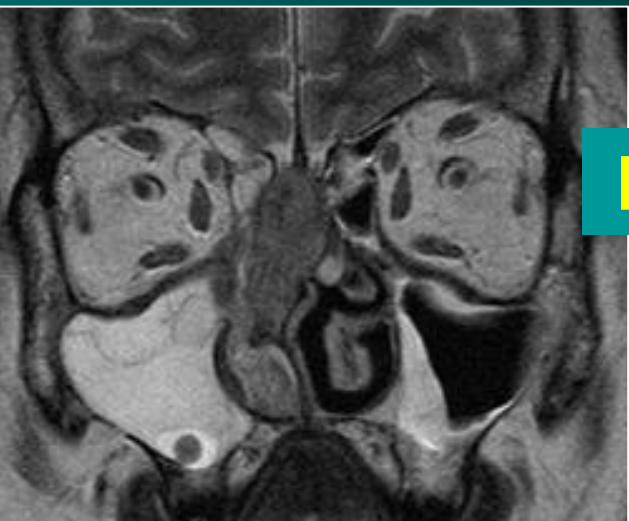
Fej & Nyaki rák: MR/CT/US

Klinikai vizsgálat, endoszkópia

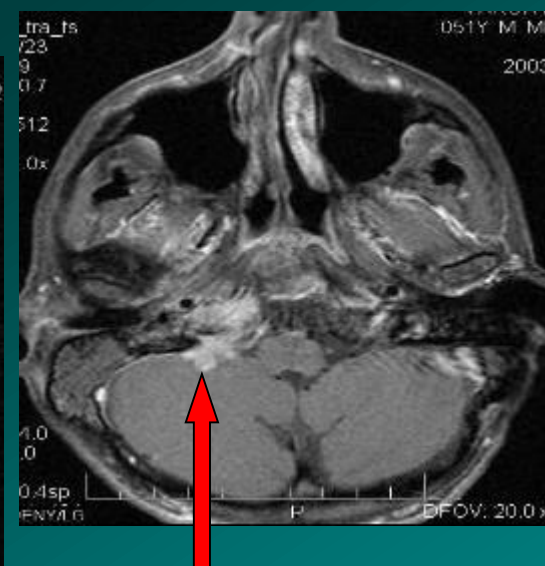
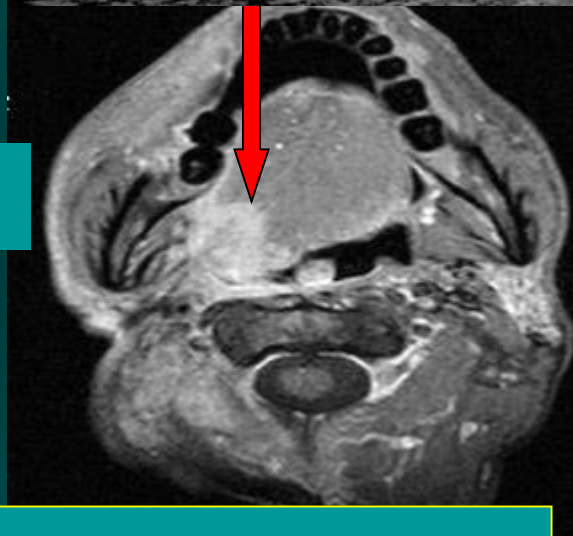

UH

Vezérelt
Asp. Cytológia.
Nycs pontossága >90%

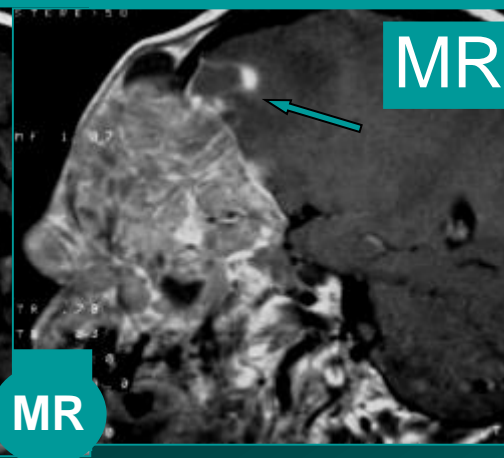
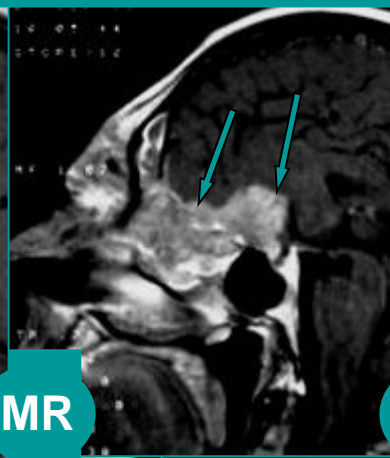
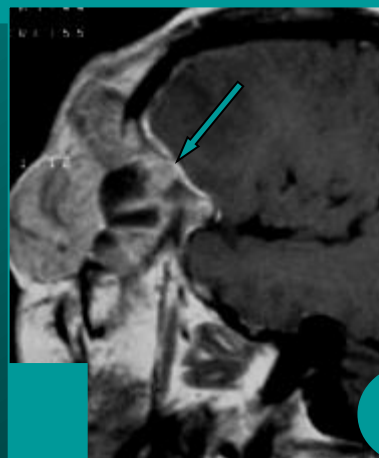
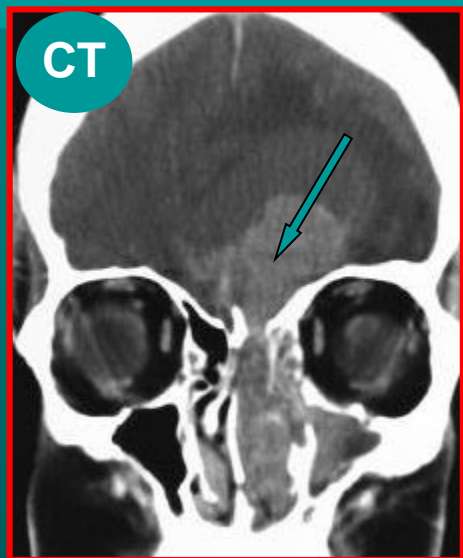
MRI

CT / MR pontossága: >90%

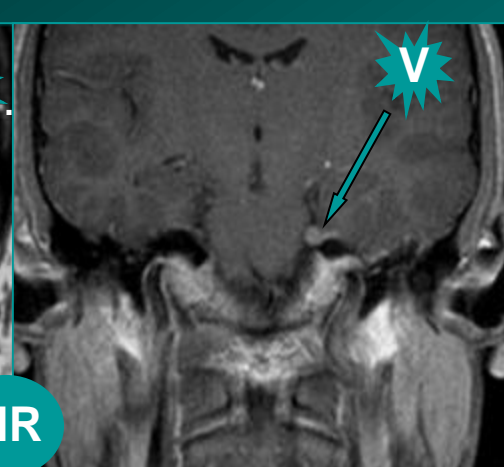
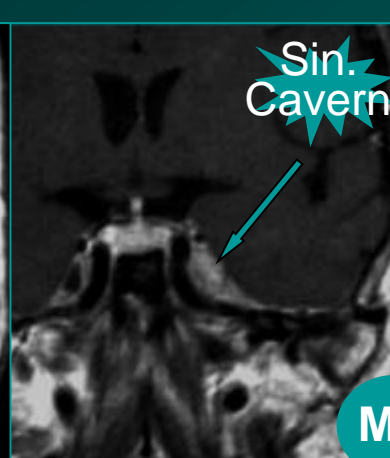
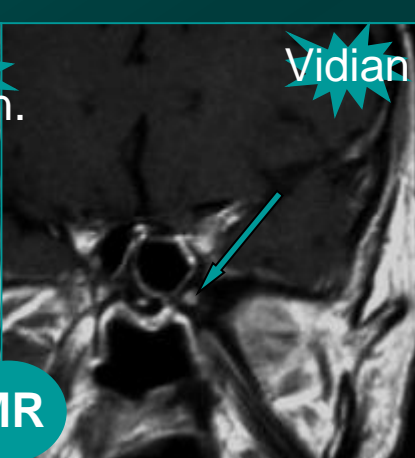
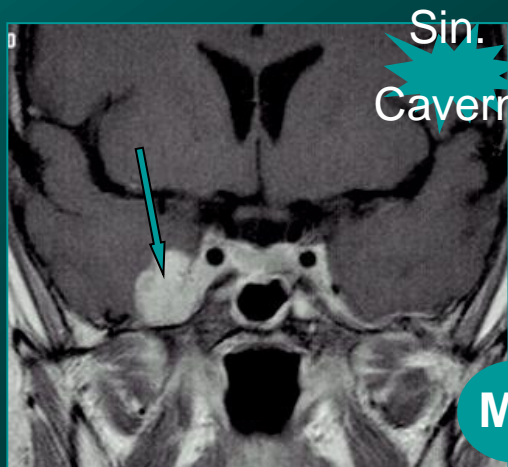
Intracranial TU terjedés - CT/ MR

epidural

dural

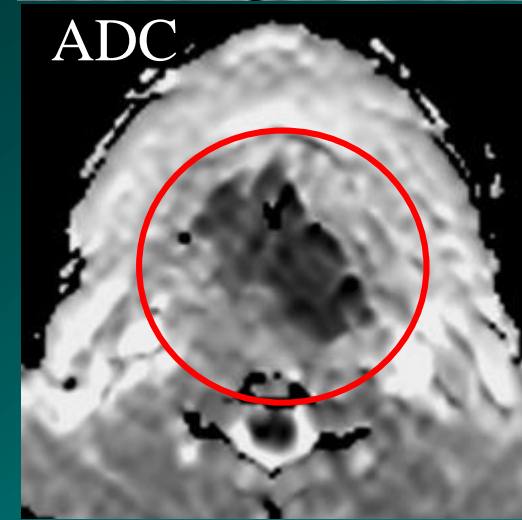
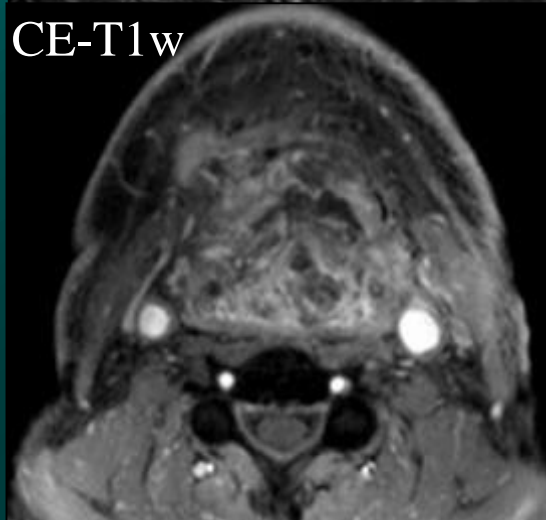
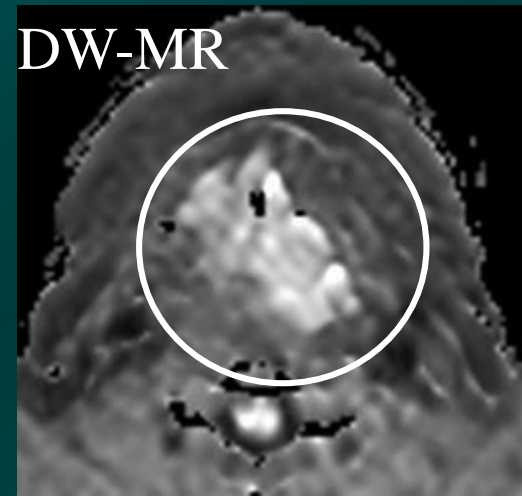
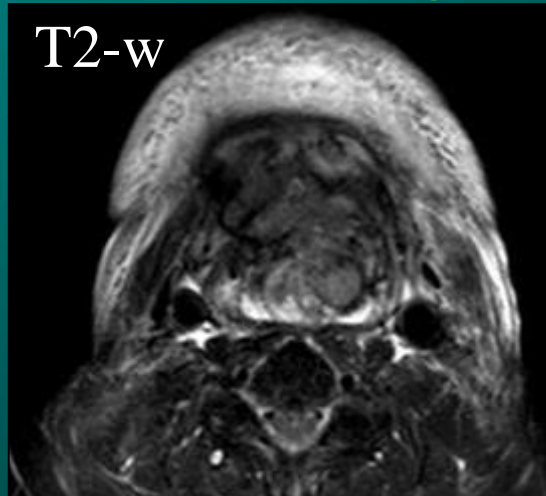
intracerebral

Perineuralis TU terjedés

Supraglotticus reziduális ca – *multiparametrikus-MRI* (MP-MRI)

Diffúzió gátlás a reziduális tumorban

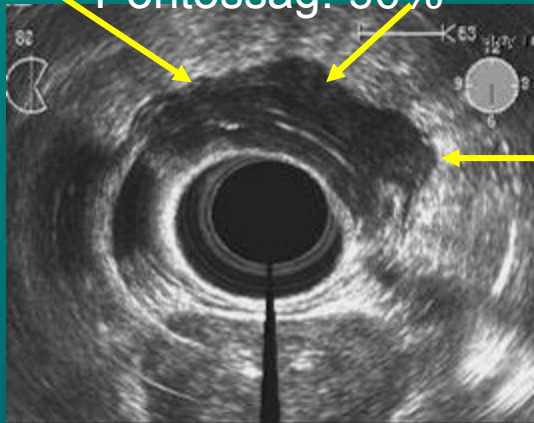
Képalkotó módszerek **RECTUM** carcinománál

- ❖ **UH** — általános tájékozódás májról, egyéb hasi viszonyokról
  - ❖ Transabdominalis UH
  - ❖ Endorectális UH – falon belüli tumor terjedés
- ❖ **MP-MRI**- tumor terjedése a bél falon túl, tumor viszonya a környező szervekkel, nyirok régiók, máj
- ❖ **CT**- előrehaladott tumor stádiumban komplex mellkas / has / kismedence információ
- ❖ **UH/CT vezérelt biopszia** (máj)
- ❖ **PET/CT** — teljes test információ – távoli TU szóródás, recidíva

EUH

Végbél TU

Pontosság: 90%

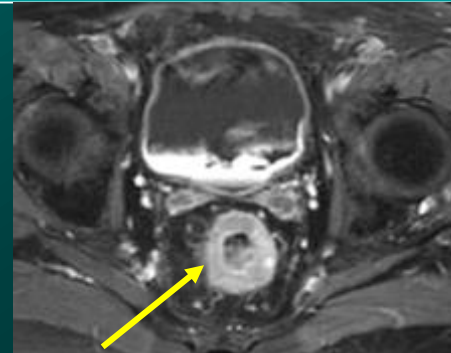
Vastagbél-végbél rák

Klinikai vizsgálat, rectoscopya

MR

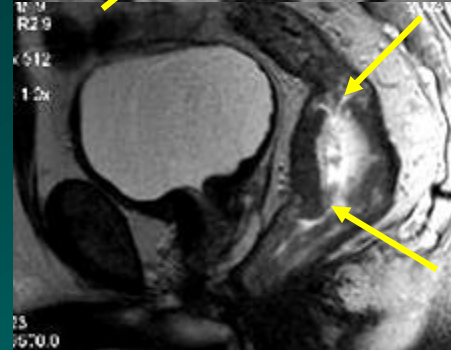
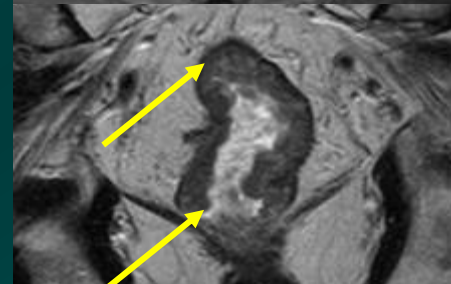
Végbél TU

pontosság >90%

Máj áttét

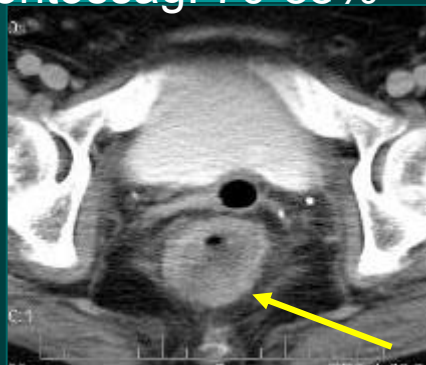
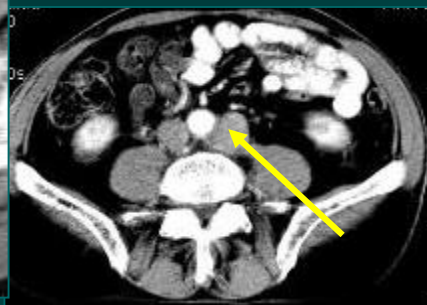
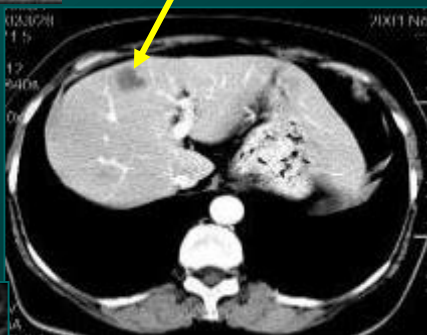
pontosság >90%

CT

Vastagbél TU

Pontosság: 70-85%

Képalkotó módszerek **PROSZTATA** carcinománál

- ❖ **UH** – általános hasi, kismedencei információ
  - ❖ Transabdominalis UH
  - ❖ Endorectalis UH – prosztatára fókuszálva
    - ❖ Color- Doppler UH
- ❖ **MP - MRI (T2-w, DW-, Dyn-MR)** – pontos kismedencei státus felmérése, prosztatára fókuszálva a T, N stádium meghatározása, recidíva kimutatása
- ❖ **Csont-scan** – csont metasztázis
- ❖ **CT**- előrehaladott stádiumban a távoli régiók megítélése
- ❖ **PET/CT** – recidíva, metasztázis

Prosztatarák

Klinikai DG:

PSA - megbízhatatlan primér dg-ra, -stagingre

szerv specifikus (*nem daganat specifikus !*)

norm: >3-4-6 ng/ml (életkor függő)

Követésre alkalmas!

PCA – jobb, de nem biztos

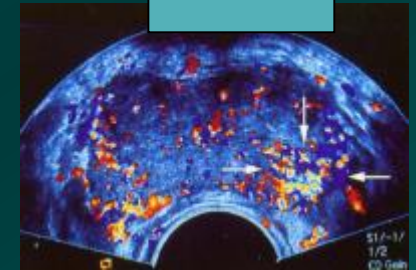
RDV (rectalis digitalis vizsgálat)– tu gyanú tapintással, de alábecsüli

Sextant / TUR (transuretralis) biopszia (core)

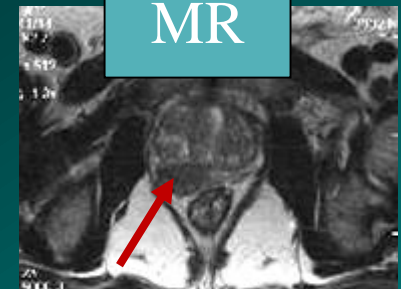
Képalkotó DG:

- ❖ **TRUH** – tájékozódás a szerkezetről
- ❖ vezérelt biopszia - MR fúzióval
- ❖ **MP-MRI** – DG, staging, th hatékonyság, recidíva
- ❖ **Csont szken** – csont metastázis
- ❖ **CT** - előrehaladott stádiumnál, TU szóródás vizsgálata
- ❖ radiotherápia vezérlése
- ❖ **PET/CT:** recidíva, metastasis, th hatékonyság

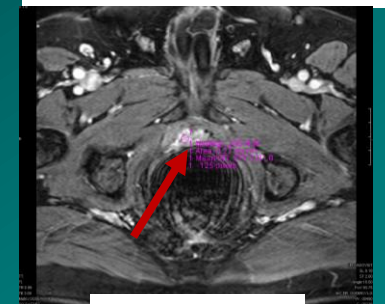
TRUH

MR

T áttörte a capsulát,
T3a std.

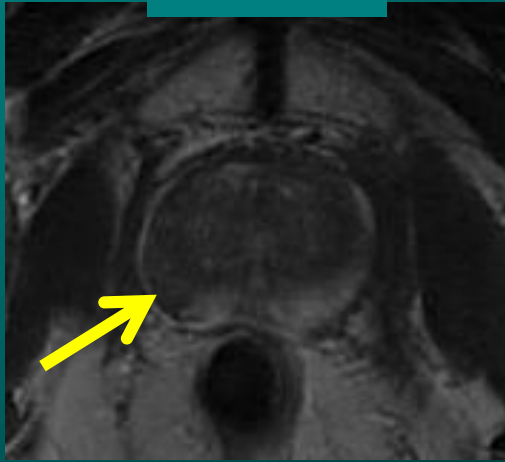

Recidíva

Prosztatarák

„T” Stádium: MP-MRI (T2b)

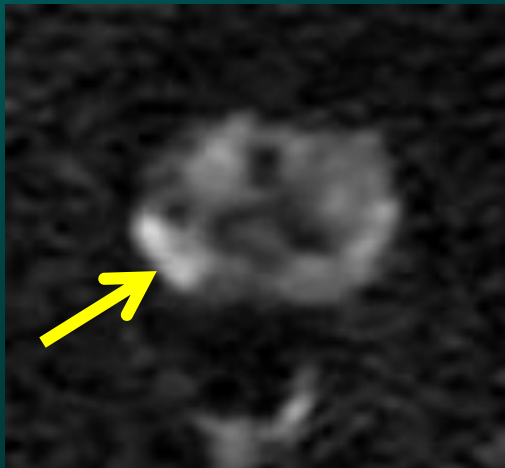
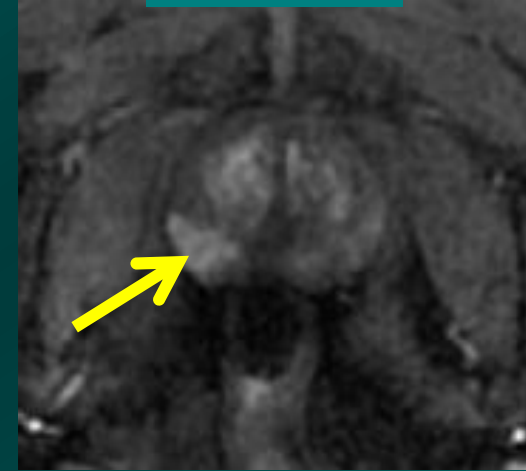
T2-w axi

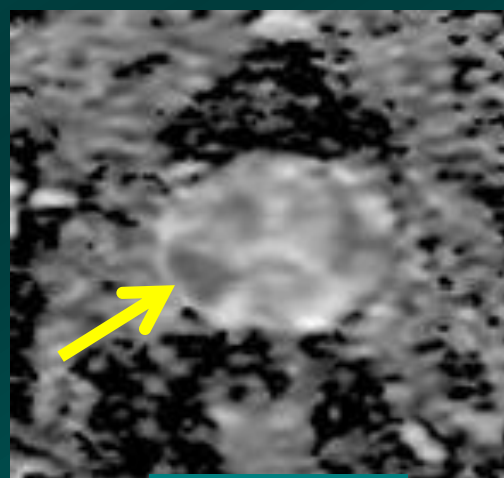
T2-w cor

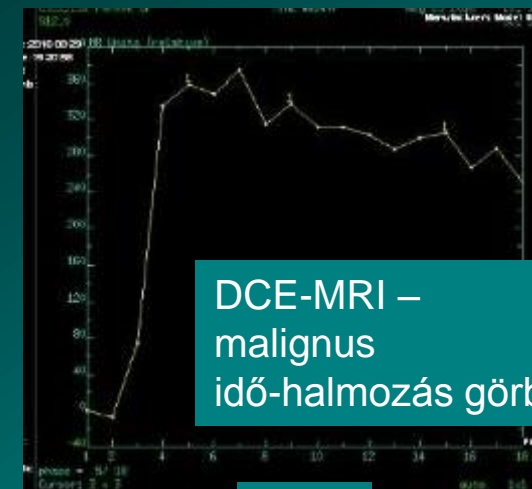
DCE-MRI

DW-MRI-b1000

ADC-MRI

TIC

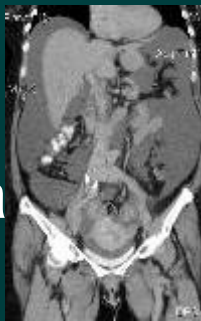
Nőgyógyászati daganatok

Képzővizsgáló módszerek

UH - tájékozódásra

Hasi UH
Hüvelyi UH
Color - Doppler

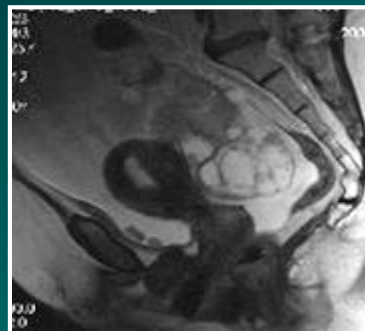
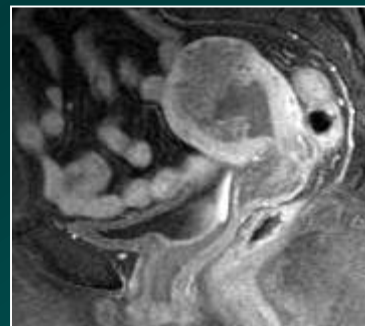
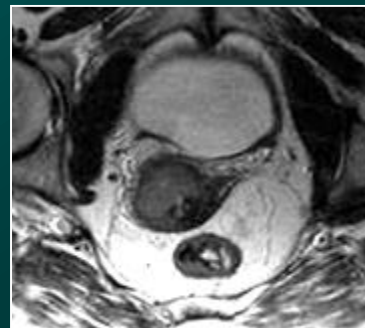
CT — előrehaladott tu stádiumnál
szóródás megítélésére
OVARIUM ca

MR — STÁDIUM meghat.

Vezérelt /UH, CT/ biopszia

PET/CT — metasztázis, recidíva

Méhnyak rák
MR-ACC:>95%

Nyacs: 70-80%

Méhtest rák
MR-ACC:> 90%

Petefészek rák
MR-ACC: 89-99%

Konklúzió

RTG vizsgálat jelentősége a daganatok megítélésére korlátozott

UH: kiváló lágyrész vizsgáló módszer, felületes lágyrészek, parenchymás szervek megítélésére, mintavétel vezérlésére, de korlátai vannak

MRI / CT: ALAP módszerek a daganatok vizsgálatára

CT és az MRI: egymást kiegészítő módszerek

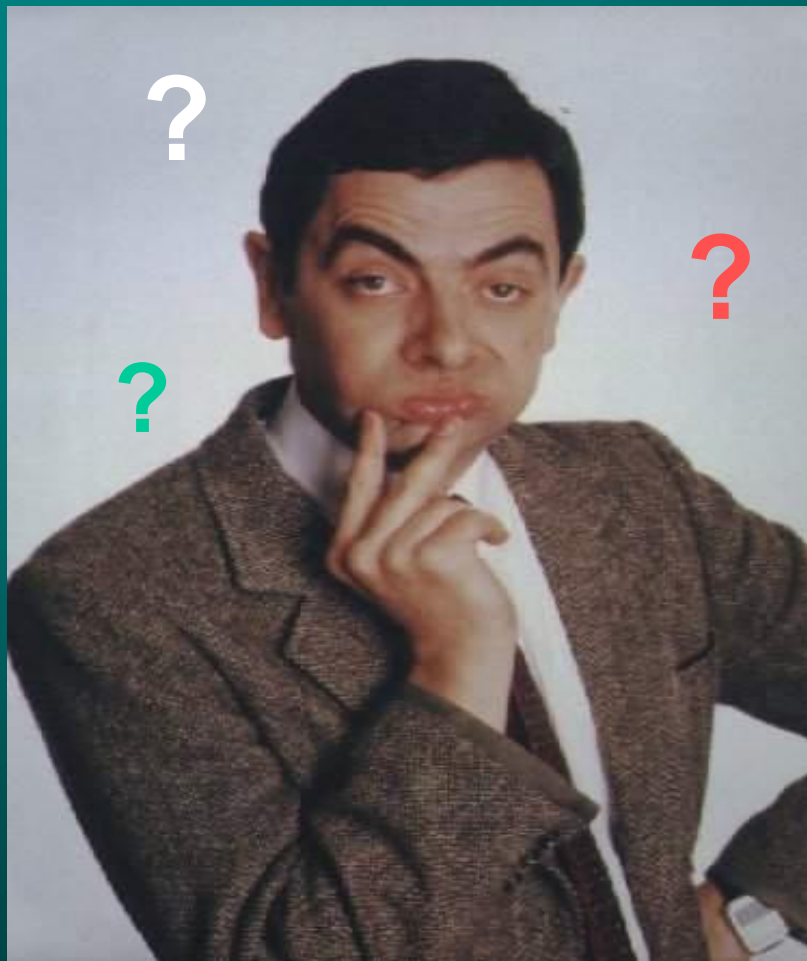
MRI előnye a jobb lágyrész felbontás, multiplanáris képalkotás, funkcionális mérések molekuláris információi

CT előnye, hogy gyorsabb, mint az MR, kevesebb mozgási műtermék, teljes test információ, csont kortikális jobb megítélhetősége

PET/CT: daganat szóródásának, távoli metasztázisnak megítélésére, terápia hatékonyság vizsgálata, recidíva kimutatása

A beteg optimális kezelése multidiszciplináris döntésen alapul

A magas minőségű képalkotás vezérli az onkológiai kezeléseket

*Magas technikai feltételeket,
szakmai tudást igényel !*

Multimodális képalkotás

Anatómiai -
Molekuláris Képalkotás

SPECT-CT

DW-MRI

MRSI

KA-UH

Dyn-MR

Dyn-CT

PET-MR

PET-CT